

й учасниками якого є всі ліцензовані в Україні хранителі.

Фондовий ринок у системі державного управління відіграє не тільки роль фінансового полігону для обігу цінних паперів. Він та його інструменти включаються в систему заходів, що належать до бюджетної, фінансової, соціальної та інших видів політики.

Сьогодні не потрібно доказів того, що фондовий ринок – це обов'язковий елемент зростання економіки, оскільки він є вищою формою розвитку товарно-грошових відносин. При гармонічному розвитку інфраструктури, налагодженому правовому забезпеченні механізмів захисту всіх учасників – інвесторів, емітентів, посередників – фондовий ринок є ефективним двигуном економічного розвитку будь-якої країни. Незважаючи на те, що фондовий ринок України зростає, але за світовими мірками це зростання незначне [7].

Світовий досвід свідчить, що для вирішення цих проблем, для забезпечення функціонування фондового ринку недостатньо тільки використовувати новітні інформаційні технології і сучасні фінансові інструменти, необхідно налагодити взаємодію системоутворювального комплексу взаємозалежних інститутів інфраструктури ринків капіталу, яким виступає депозитарна система [8].

Децентралізована діяльність учасників фондового ринку, непрозорість системи створення угод та недосконалість системи обліку прав власності перешкоджають розвитку фондового ринку України.

Література

1. Корнєєв В.В. Інвестиційна спорідненість приватизації і фондового ринку / В.В. Корнєєв // Фінанси України. – 2002. – № 4 (77). – С. 73–79.
2. Павлов В.І. Ринок цінних паперів в умовах приватизації: регіональний аспект : монографія / В.І. Павлов, І.В. Кривов'язюк. – Луцьк : Надстир'я, 2002. – 160 с.
3. Денисенко М.П. Фондовий ринок України: ретроспектива та погляд у майбутнє / М.П. Денисенко // Акціонер. – 2002. – № 3. – С. 42–48.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ssmsc.gov.ua/ShowArticle.aspx?ID=2059>.
5. Матеріали П'ятого міжнародного форуму учасників ринку капіталів України. Форос, 26–29 вересня 2002 р. – К. : ПФТС, 2002. – 228 с.
6. Ромащенко О. Проблеми інвестування страхових резервів на ринку цінних паперів / О. Ромащенко // Ринок цінних паперів України. – 2002. – № 9–10. – С. 71–78.
7. Отченаш А.А. Ліквідність фондового ринку та зростання його капіталізації – як цього досягти / А.А. Отченаш // Матеріали VIII міжнародного форуму учасників ринку капіталу, 15–18 вересня 2005 р. – С. 5–13.
8. Постановление Кабинета Министров Украины “Об утверждении Государственной программы развития Национальной депозитарной системы Украины” от 21.12.2004 г. № 1707.

УДК 351.851

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ВИЩОЮ ОСВІТОЮ ЯК ВІДКРИТОЮ СИСТЕМОЮ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Козарь Т.П.

кандидат наук з державного управління, доцент
Класичний приватний університет

Annotation

The process of management of open system of higher education is considered in the article. Synergic approach in higher education management is defined.

Анотація

Розглянуто процес управління відкритою системою вищої освіти; визначено синергетичний підхід в управлінні вищою освітою.

Ключові слова

Вища освіта, відкрита система, державне управління, органи державної влади.

I. Вступ

У специфічних умовах сьогодення особливої актуальності набуває теоретичне осмислення складних процесів управління вищою освітою в Україні, що є однією з важливих проблем державного управління. Успішному розв'язанню зазначеної проблеми сприятиме обґрунтування нового змісту цієї підсистеми управління, перспектив її розвитку за умови партнерства між системою освіти, державою і суспільством.

Вищезазначене дає підстави стверджувати, що в контексті соціальних трансфор-

мацій особливої актуальності набуває теоретичне осмислення складних процесів управління вищою освітою як відкритою системою в Україні, що є однією з важливих проблем державного управління.

Різні аспекти державного регулювання галузі вищої освіти досліджували українські, російські (О. Глузман, Ж. Зайцева, В. Корженко, В. Кушнір, В. Луговий, В. Лутай, С. Майборода, В. Огаренко, Н. Протасова, В. Редюхін, Ю. Рубін, С. Салига, Л. Титаров, О. Тихомиров, В. Усанов, С. Шевельова) і зарубіжні вчені (Дж. Вайс, Б. Гінзбург, Дж. Груф, Дж. Івек, Б. Кларк, П. Маасет, К. Моррісон, Г. Нів). Проте, незважаючи на широкий спектр досліджень із зазначеної проблематики, недостатньо вивчені теоретичні і практичні умови та особливості розвитку вищої освіти як відкритої системи й управління нею в руслі соціально-економічних реалій українського сьогодення; напрями управління вищою освітою в умовах відкритості.

II. Постановка завдання:

- розглянути процес управління відкритою системою вищої освіти;
- визначити синергетичний підхід в управлінні вищою освітою.

III. Результати

Зміна політики і соціальних пріоритетів у незалежній Україні спричинили необхідність становлення принципово нової освіти. Розбудовчі процеси, започатковані в галузі вищої освіти, значно сповільнюються через відсутність узагальненої концепції розвитку системи, теоретико-методологічних основ управління нею з огляду на найновіші досягнення науки, зміну світоглядної парадигми. Процеси, що відбуваються у вищій освіті, призвели до втрати монополії держави на певні ланки функціонування цієї галузі, у сфері вищої освіти виникла принципово нова ситуація. В результаті механізми, які в минулому забезпечували відносно стійкий стан галузі, перешкоджають її позитивному розвитку. Для галузі вищої освіти стає вкрай необхідним сталий розвиток. Фаза нестабільності завершується або деградацією системи, або формуванням більш досконалих механізмів, які дають змогу ефективніше досягати більш вагомих результатів. Звільнення від консервативних складових, які перешкоджають виходу із кризи, в межах системи вищої освіти зумовлює виникнення нових механізмів, які характеризуються підвищенням рівня самоорганізації й орієнтуються на майбутнє.

У Національній доктрині розвитку освіти пропонується перехід до децентралізованої системи управління освітою. Більшість управлінських функцій з часом має перейти на рівень самих освітніх закладів, і навіть стратегічні рішення щодо організації навчально-виховного процесу, можливо, прийма-

тимуться на цьому рівні. Доктрина націлює на ліквідацію нинішнього розриву між системою освітянських управлінців та педагогами-виконавцями. Звуження функцій прямого контролю, ліцензування, акредитації, атестації з боку структур управління передбачає переміщення центру ваги в їхній діяльності у сферу інформаційного, експертного, соціологічного забезпечення роботи освітніх закладів. Особливо слід підкреслити два моменти: по-перше, знеособлення самих процесів управління в освіті, оскільки доктрина передбачає перехід від особистісних до інформативно-управлінських комп'ютерних технологій; по-друге, необхідність наукового, аналітичного і прогностичного супроводу управлінських рішень [2].

На сьогодні Україна чітко визначила орієнтири інтеграції в освітній і науковий простір Європи (Болонський процес), тому подальший успішний розвиток системи вищої освіти в нашій державі передбачає формування нової освітньої системи з врахуванням кращого вітчизняного і зарубіжного досвіду, тісну взаємодію науки і практики [1].

Слід зазначити, що традиційне визначення поняття "система освіти" потребує нового трактування, в якому було б відображено, що це гнучка, відкрита система, яка розвивається; комплекс, заклади якого здатні перебудовуватись, змінювати свою структуру з огляду на процеси самоорганізації.

Управління відкритою системою вищої освіти визначається як взаємодія саморегуляційних можливостей децентралізованих органів управління галуззю із зовнішнім державним регулюванням, яке обмежується моніторингом та оцінюванням (а в разі потреби – й зміною правил) діяльності системи вищої освіти заради досягнення очікуваного результату.

Якщо ж розглядати функції органів державного управління, можна зробити висновок про те, що динамізм сучасного суспільного життя, у тому числі галузі освіти, вимагає від органів державного управління виконання функцій стратегічного планування, пристосування всієї системи освіти до потреб суспільства та умов ринку [3].

Суттєвими чинниками підвищення ефективності функціонування системи управління, її вдосконалення у сфері освіти є:

1) інтеграція національної системи освіти і науки до європейського простору й участь України в Болонському процесі;

2) створення нової демократичної моделі управління та організаційного забезпечення освіти як відкритої системи, що має передбачати децентралізацію управління, посилення розвитку громадського самоврядування, збільшення в механізмі управління питомої ваги регіонального компонента та

докорінну зміну принципів функціонування освітянської діяльності;

3) вдосконалення правової бази, механізмів ліцензування, акредитації та атестації навчальних закладів, упорядкування системи інспектування та контролю у сфері освіти.

Сьогодні насамперед необхідно на законодавчому рівні розв'язати проблеми розширення прав університетів в управлінні фінансовими ресурсами на умовах прозорості й доступності цієї діяльності для громадсько-державного контролю.

Управління освітянською сферою передбачає:

- визначення цілей, завдань освітніх інституцій усіх форм власності;
- конституювання та утворення освітніх інституцій;
- формування та організацію виконання рішень в освітній сфері;
- підтримку життєдіяльності освітніх інституцій;
- контроль за функціонуванням і спрямуванням розвитку освітніх інституцій.

Технологія управління освітою є послідовним, цілеспрямованим процесом, який має циклічний характер і формується через функції: конкретні види управлінської діяльності, які забезпечують формування прийомів, способів управлінського впливу на освітню сферу.

Функції управління освітою сформуливалися в процесі створення розгалуженої структурно-функціональної системи освітянської сфери сучасного суспільства, відображають суть і зміст управлінської діяльності на всіх рівнях управління цією галуззю.

Ефективність функціонування системи управління закладами вищої освіти зумовлюється багатьма факторами, серед яких слід особливо відзначити суб'єкт-об'єктні взаємозв'язки. Процес державного управління закладами вищої освіти відбувається як діалектична взаємодія між його суб'єктом та об'єктом на основі прямих і зворотних зв'язків, що встановлюються між ними. Так, заклади освіти як об'єкт управління справляють "активний" вплив не тільки на характер діяльності і структуру суб'єкта управління, а й визначають організаційну структуру всієї системи управління. У свою чергу, суб'єкт управління освітою, який наділений правами приймати рішення і перетворювати їх на вимоги, обов'язкові для виконання об'єктом, впливає на цей об'єкт. Процес державного управління зводиться, таким чином, до опосередкованої взаємодії суб'єкта та об'єкта, які в результаті такої взаємодії набувають нових якостей.

З огляду на те, що сучасна система вищої освіти характеризується певним рівнем адаптації до зовнішнього соціального сере-

довища, підкреслимо, що цей процес відбувається на двох рівнях розвитку згаданої системи: на рівні адаптації до зовнішніх умов суспільного розвитку (адаптація до зовнішнього соціального середовища) і на рівні самої системи з урахуванням її цілей та інтересів (адаптація до внутрішніх можливостей функціонування). На другому рівні адаптації відбувається самоорганізація системи вищої освіти. Зазначимо, що специфіка періоду соціальних трансформацій (коли руйнується командно-адміністративна форма державного управління і поступово утверджуються механізми саморегуляції), повна відмова держави від управління освітнім процесом неминуче призведуть до посилення невпорядкованих, стихійних механізмів саморегуляції, хаосу.

Синергетичний підхід в управлінні освітою орієнтований на "резонансний вплив" стосовно системи освіти. Цим підходом акцентується увага на внутрішніх резервах розвитку управління [4]. Відповідно до синергетичного бачення світу, система освіти – відкрита, що означає постійну взаємодію між нею й зовнішнім середовищем (енергією, речовиною, інформацією). Для такої системи характерні постійні процеси змінюваності, стохастичності, явища флуктуації та біфуркації, які можуть мати вирішальне значення для подальшого існування системи в цілому. Відтепер відкрита система отримує можливість вибору майбутнього розвитку, принципово непередбачуваного: це може бути і стан хаотичного розвитку ("спонтанної" самоорганізації), і стан більш високоорганізованої (дисипативної) структури.

На сучасному етапі розвитку України відчувається вплив на управління багатьох факторів, відкрито багато нових шляхів управління, з'явилися нові погляди на світ та людину. Нові демократичні методи гуманізації системи управління освітою, наукові погляди на природу процесів змін у галузі відкривають в управлінні освітою XXI ст. нові горизонти.

IV. Висновки

Отже, масштабність і складність процесів суспільного розвитку, стрімкий прогрес науки і техніки, економіки, глибокі соціальні і політичні перетворення підвищили значущість державного управління освітньою галуззю. Система вищої освіти є одним із головних соціальних інститутів, покликаних забезпечити якісне входження молодого покоління в сферу суспільних відносин. Аналіз дає підстави стверджувати, що найважливішим для сучасного державного управління вищою освітою є пошук таких стратегій, які б якнайкраще відповідали специфіці трансформації галузі. Так, завданням стосовно вивчення взаємовідносин між державою і системою освіти є встанов-

лення взаємозв'язку державного регулювання та відкритої системи вищої освіти.

Література

1. Будзан Б. Менеджмент в Україні: сучасність і перспективи / Б. Будзан. – К. : Основи, 2001. – 349 с.
2. Національна доктрина розвитку освіти // Урядовий кур'єр. – 2002. – 21 квітня.
3. Российский менеджмент: технологии успеха : учеб. пособ. для вузов. – М. : Муницип. мир, 2005. – 400 с.
4. Сніцар Л.П. Становлення методології управління освітою / Л.П. Сніцар // Управління національною освітою в умовах становлення і розвитку української державності : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (28–30 жовтня 1998 р.). – К. : МОН України : АПН України : ДАККО : ІЗМН, 1998. – С. 13–14.

УДК 37.144.5

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Кузьменко О.О.

здобувач Запорізької державної інженерної академії

Annotation

The Article is devoted to the study and analysis of government control in the field of physical culture and sport. Exposed concepts of physical culture and sport, described development of this sphere in the system of government control of Ukraine. The National doctrine of development of physical culture and sport is analysed.

Анотація

Стаття присвячена вивченню та аналізу державного регулювання у сфері фізичної культури і спорту. Розкрито поняття фізичної культури й спорту, описано розвиток цієї сфери в системі державного регулювання України. Проаналізовано Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту.

Ключові слова

Державне управління, державне регулювання, вища освіта, міністерство, університети, законодавство, ВНЗ.

I. Вступ

Саме на сучасному етапі розвитку України завершується процес формування нової демократичної держави, у якій визнається право громадян на заняття фізичною культурою й спортом і встановлюється обов'язок держави в особі її органів сприяти розвитку відповідних суспільних відносин. Тому ця тема є дуже актуальною.

Фізична культура – складова загальної культури суспільства, спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування її особистості. Фізична культура є важливим засобом підвищення соціальної й трудової активності людей, задоволення їх моральних, естетичних і творчих запитів, життєво важливих потреб взаємного спілкування,

розвитку дружніх відносин між народами й фактором зміцнення миру.

Спорт є органічною складовою фізичної культури, особливою сферою виявлення й уніфікованого порівняння досягнень людей у певних видах фізичних вправ, технічної, інтелектуальної й іншої підготовки шляхом проведення змагань. Соціальна цінність спорту визначається його дієвим стимуляційним впливом на поширення фізичної культури серед різних верств населення.

II. Постановка завдання

Мета статті – проаналізувати Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту та шляхи її вдосконалення.

III. Результати

Після державного перевороту 1917 р. в Росії на зміну гуманістичним ідеалам фізичного виховання, розроблених Я.А. Коменським, К.Д. Ушинським, П.Ф. Лесгафтом, фізичне виховання трансформується в “радянський фізкультурний рух”, який, відповідно до постанови ЦК ВКП(б) (1925 р.), перетворюється на засіб оздоровлення та згуртування широких робітничих і селянських мас навколо тих або інших партійних, радянських і профспілкових організацій, через які робітничо-селянські маси залучаються до суспільно-політичного життя.

Переорієнтація шкільної фізичної культури відбувалась на фоні розгрому психологічної й педагогічної науки. Запроваджені в практику роботи школи наприкінці 1920-х рр. бригадно-лабораторні методи навчання, елементи залучення в самостійну навчальну роботу були названі шкідливим педагогічним прожектерством. Дослідження індивідуальних психічних особливостей, впровадження диференціації навчання засуджені як педологічні перекурчення. Підмінилиши